

לקה מזוב

פרשת מטות מסעי התשס"ו יצא לאור ע"י רשת מסודות 'טוב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

8:05	הדלקת נרות שבת ניו יורק
9:34	מוצאי שבת
8:46	סוק"ש מג"א
9:22	סוק"ש גר"א
1:02	חצות

שבת מברכין חודש מנחם אב
 המולד יום שלישי שעה 6 91 דקות 4 חלקים
 ראש חדש ביום רביעי

פנינים לפרשה

"זה הדבר אשר צוה ה'"

משה נתנבא (שמות יא) בכה אמר ה'... והנביאים נתנבאו בכה אמר ה', מוסף עליהם משה שנתנבא בלשון זה הדבר... (רש"י מספר"ט)

מה בין נבואה ב"כה" לנבואה ב"זה". שאר הנביאים התנבאו רק באספקלריא שאינה מאירה, דהיינו, כמראה של זכוכית, שאין האדם עצמו נראה בה ורק הצל שלו משתקף בה. כי מכיון שלא היה גופם ממוכך כמשה לא זכו לראות את דבר ה' עצמו, רק את הצל שלו. "לא כן עבדי משה... פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות", דהיינו, שנתנבא באספקלריא המאירה, שהיא זכוכית שקופה המאפשרת לחיות בגוף הדברים עצמם. שכן משה בגופו המזווכך, היה מסוגל לשמוע את דבר ה' ללא שום מחיצה או מסך של ערפל. מעתה מובן אפא שרק הוא יכל להתנבא בלשון "זה הדבר", שמשמעו כמי שמצביע ואומר "זה הדבר אשר צוה ה'", ממש כפי ששמעתינו מהקב"ה, מה שאין כן שאר הנביאים שיכלו רק לומר "כה אמר ה'", יכה, ולא 'זה' ממש.

(רבי חיים מוולוז'ין)

המגיד רבי יששכר בער מריטובה אמר לבאר, על-פי דברי הגר"א, כי בתורה מרומזים כל המאורעות שיקרו בכל העולמות מששת ימי בראשית ולעולם, מעשי כל יצורי עולמים, לכלליהם ופרטיהם ואף לפרטי פרטיהם, ואף מה שיהיה אחר מששת אלפי שנות קיום העולם הזה, הוא האלף השביעי. אשר לכן דין הוא, שאין נביא רשאי לחדש שום דבר, כאשר הכל כבר כתוב וחקוק בתורת משה. ומוסיף הג"ר יששכר בער: "כך שמעתי מפה קדוש מר אבי נ"ע, איך ששמע מפורש יוצא מפי קודש הקדשים הגר"א ז"ל, שאמר כזאת להגאון מהר"ח ז"ל מוולוז'ין, מי יתן איש כזה להבינו ספר דברי הימים, שמרומז בו הכל כנ"ל".

זהו שאמרו חז"ל "כל הנביאים נתנבאו בלשון כה אמר ה', ומשה נתנבא בלשון זה הדבר". כי למשה הראה הקב"ה את כל המאורעות בכתב יד, כתובים באצבע אלקים, בבחינת "זה הדבר". אבל הנביאים נתנבאו בלשון "כה אמר ה'", היינו, כה אמר אל משה בזמנו, בתורה הכתובה. כלומר, שהקב"ה ביאר לכל אחד מהנביאים בזמנו, האיך מרומזים הדברים ההם בתורה, והוא מעין תורה שבעל-פה.

(רבי יששכר בער מריטובה)

"וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמור וגו' איש כי ידור נדר לה' וגו' ככל היוצא מפיו יעשה"

(ל, ב-ג)
 מדוע ייחד פרשה זו אל ראשי המטות, יותר מכל פרשה אחרת.

אלא, כיון שהלכה היא בנדרים שאם יש לו פתח חרטה לנדור יכול להתיר הנדר, מעתה אם היה הכתוב אומר בסתמא 'לא יחל דבר, בלא פתח, אבל עם פתח מותר', היה כל אדם נודר ואינו מקיים, בטענה כי יש לו פתח. לפיכך לימד את כל פרטי ההלכות דוקא לראשי המטות, למען ידעו ויבינו הם הדבר לאשורו, היכן ניתן להתיר הנדר והיכן לא.

(רבי איצלה מוולוז'ין)

"אלה החוקים אשר צוה ה'... בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעוריה בית אביה"

(ל, יז)
 "צוה" – אומר רבי משה לייב מססוב – מלשון צוותא. החוקים הללו עושים צוותא בין איש ואשתו לבין הקב"ה, ששכינה שרויה ביניהם; ובלבד שהיו נשמרים ונעשים עוד "בין אב לבתו בנעוריה בית אביה" – שהרי אם בת זו לא קיבלה חינוך טוב בבית אבא, בית בעלה מה יועיל לה!;

"החלצו מאתכם אנשים לצבא... לתת נקמת ה' במדין"

(לא, א)
 "החלצו", הסירו מעצמכם כל נגיעה אישית בצאתכם לצבא, ותכוונו רק לשם שמים, "לתת נקמת ה' במדין" – מסביר בעל "שפת אמת".

"נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמדי"

(לא, ב)
 הקושיה מפורסמת, למה תלה הקב"ה את מיתת משה במלחמת מדין, לאמר "נקום נקמת וכו' אחר תאסף אל עמדי". ועוד פנחס הגמרא מבאר מדוע שלח משה את פנחס להלחם ולא הלך בעצמו, משום "בור ששתית ממנו מים אל תשליך בו אבן", כי משה נתגדל במדין. אבל תימה היא, וכי הקב"ה אינו יודע זאת, ומדוע ציווהו שילך לנקום בהם.

אלא, איתא בגמרא "שלשה קלי עולם כשלשה חמורי עולם, לומר לך, ירובעל (הוא גדעון) בדורו, כמשה בדורו, בדן (הוא שמשון) בדורו, כאהרן בדורו, יפתח בדורו, כשמואל בדורו" (ראש השנה כה, ב). ולכאורה, מדוע מנו והשוו

שלשה אלו זה כנגד זה, ולא הסתפקו באמירת הרעיון גרידא. אלא, תירצו חכמי הקבלה, כי נשמת גדעון היתה ניצוץ מנשמת משה רבינו, ולפיכך מצינו שהיה מלמד סניגוריה על ישראל, כדכתיב ויפן אליו ה' ויאמר לך בכחך זה, שלמדת סניגוריה על בני, כמשה רבינו שגם לו היתה מדה זו. שמשון היתה נשמתו ניצוץ מנשמת אהרן הכהן, לפיכך היה נזיר ולא נטמא למתים, ויפתח היה ניצוץ נשמת שמואל הנביא, הגם שהיה קודם לו. לפיכך מדקדקת הגמרא להשוות דוקא שלשה אלו כנגד שלשה אלו.

ידוע גם שמלחמת גדעון היתה נגד המדינים. לכך דקדק הכתוב בלשונו 'נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים, אחר תאסף אל עמדי', רצה לומר, רק אחר שתאסף אל עמדי – היינו על ידי גדעון, שהוא ניצוץ נשמתך – תקיים את נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים", אבל כעת לא תעשה זאת אתה בעצמך, שכן "בור ששתית ממנו מים אל תשליך בו אבן".

(בשם רבי שמשון מאוסטרופול)

כיוצא בזה איתא מפי הג"ר יוסף חיים זוננפלד: בלעם הרשע, גילם בכל מהותו את כח הטומאה, המנוגד לכח הקדושה והטהרה של משה רבינו, אדון הנביאים. דבר זה היה בלתי אפשרי, שכן הקדושה יסתלק מן העולם, וכח הטומאה בדמותו של בלעם הרשע ישאר לשלוט בו. לכך היה נחוץ להקדים סילוקו של בלעם הרשע מן העולם, במלחמת מדין, קודם להסתלקותו של משה רבינו.

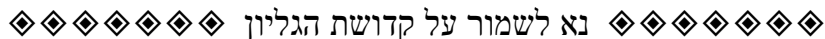
(מפי רבי יוסף חיים זוננפלד)

"וידבר משה אל ראשי המטות"

(ל, א)
 הקושיא היא מבוארת, למה כפל הפסוק. וי"ל שעצה טובה קמ"ל, שאם ירצה האדם לקיים השבועה או הנדר, ירגיל עצמו לדבר אמת אפילו בדברי הבאי, וז"ש "איש כי ידור נדר לה', או השבע וגו', צריך ש"לא יחל דברו – אלא-ככל היוצא מפיו יעשה", וכמ"ש שלמה (משלי י"ד ה) "עד אמונים לא יכזב", ר"ל, כי מי שהוא עד אמונים, כ"כ הוא מורגל כי אפילו בדברי חולין לא יכזב.

"ואו השבע שבועה"

(א, א)
 אמר רב גידל אמר רב, מנין שנשבעין לקיים את המצוה, שטמא (תהלים קי"ט) "נשבעתי ואקימה לשמור משפטי צדקך", והלא מושבע ועומד מהר סיני הוא, אלא הא קמ"ל דשרי ליה לאינש לזרוזי נפשיה – נדרים ח".

ולכאורה תמוה, מאחר שמושבע ועומד מהר סיני הוא, ואין השבועה חל כלל, איזה זרוזי נפשיה איכא בשבועה זו. והר"ן ז"ל מפרש, בדאמת שבועה חל על דבר מצוה לענין בל יחל, ורק מקרבן שבועה איתמעטי ע"ש. אבל אין כן דעת הרמב"ן ז"ל בפי' שבועת שתיים בתרא, הובא ב"קצות החושן" סי' ע"ג סק"ה, וכן הביא בגליון השי"ס דברי הרמב"ן ז"ל בפי' התורה בפי' חוקת, (וט"ס הוא, וצ"ל בפי' מטות) ששבועה לקיים את המצוות לא חל לא למלקות ולא לקרבן, ולפי"ז קשיא מאי זרוזי איכא ע"י שבועה זו שלא חלה כלל, (ובפשוטו צ"ל דמ"מ השבועה עושה רושם על האדם להזהר בה כדרך שהוא נזהר בכל השבועות).

ויש לפרש עפ"י הידוע שחטאי האדם (היינו אדם שאינו מפורק עול חייו) הם עפ"י רוב ע"י הוראת היתר בדרכים שונים, כי בדבר שהוא נגוע השוחד יעור את עיניו לומר על רע טוב וכו', ועיני כתובות דף ק"ד מכוחה של נגיעה, ולכל הפחות ממציא ספיקות לעצמו דבעסק שלו שאני, והדברים ידועים ומבוארים בספרי יראים. ולפי"ז שפיר הועיל טובא בשבועה זו, שהרי בשבועתו סתם את הדרך להוראת היתר לעצמו, דממ"נ, אם לבבו יפנה להיות אומר מותר, הרי לפום טעותו שהדבר הוא היתר, הא אין כאן מושבע ועומד מהר סיני, ושפיר חלה השבועה, ושפיר מחוייב הוא בדבר מחמת שבועתו, ונמצא שהועילה שבועתו להצילו מהוראת היתר, ואיכא זרוזי מעליא.

כל זה כבר נדפס בספרי שע"ת, ואחר זמן הגידו לי שכעין דברינו כתב בספר "בינה לעיתים" (דרוש סי"ז) להגאון בעל "גדולי תרומה" ז"ל, ומשנה לא זה ממקומה.

(ברכת פרץ)

"לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה"

הנה אחז"ל (חולין פ"ט) ע"פ (תהלים נ"ח) ו,האמנם אלם צדק תדברון", מה אומנותו של אדם בעוה"ז ישים עצמו כאלם, יכול אף לדברי תורה, ת"ל "צדק תדברון" – הזהירו חז"ל לבני אדם לעשות עצמם כאלם, כאילו רק בזה תלוי כל כשרון המעשה, והרי אנו רואים בעינינו כמה אלמים בעולם והם רוצחים וגנבים ומנאפים.

אך ידוע כי האדם נברא ברמ"ח איברים, ושום אבר לא יעשה רושם למעלה במעשהו כ"כ כמו הפה, וכל היוצא מפה האדם, הן טוב הן רע ח"ו, יעשה תיכף רושם למעלה, כמ"ש (אבות ד, ג) אין לך דבר שאין לו מקום, ירצה, למעלה, ובעבור רושם זה אמרו שיעשה עצמו כאלם, אבל "צדק תדברון", שע"י יעשה רושם טוב למעלה. וז"ש לא יחל דברו", לא יחלל ח"ו דברי פיו בדברי הבל וליצנות, וא"ת הלא אין בזה מעשה רק דיבור בעלמא, לז"א כי "ככל היוצא מפיו יעשה" הדבור רושם למעלה, לכן אל יקטן בעיניך הדיבור, (מדרש שמואל).

פסוק

וכתב בס' "קב הישר" (פ"א) בשם "רכב אליהו" מעשה שארע בימיו שהיו יושבות כמה נשים והיו מדברות בענין שצריך אדם ליתן דו"ח אחר מותו על כל מעשיו, ותאמר אשה אחת מהם ע"ד שחוק: אין אני יראה מזה, כי בבואי ליום הדין לפני ביי"ד של מעלה וישאלו אותי למה עשית זאת וזאת, אעשה את עצמי אלמת. ולא היו ימים מועטים עד שנעשתה אלמת עד יום מותה,

הרי שדיבור האדם עולה למעלה ועושה רושם, ע"כ.

וכן נברא ממנו מלאך, אם הוא דיבור טוב נברא ממנו מלאך טוב, ואם הוא דיבור רע נברא ממנו מלאך רע ומשחית המקטרג עליו תמיד, וזה "ככל היוצא מפיו של האדם- יעשה" מלאך, (האר"י הק' ב"ליקוטי תורה" פי' עקב).

וז"ש (משלי כ"א) "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו", השומר פיו מלדבר דברים אסורים, ליצנות רכילות לשה"ר, עושה בזה שמירה לנפשו ממחבלים ומקטרגים, אך "צדק תדברון" היינו ד"ת ותפילה שירות ותשבחות. **(שער בת רבים)**

פסוק

מעשה ברבי רפאל ברוך טולדאנו – ראב"ד מקנס – צ"ל שהגיעה אליו שמועה שמבטלין הבל פיהם של תשב"ר בקהלת אוז"א, מצב בריאותו היה רופף וכוחותיו כמעט אזלו, אולם רבי רפאל ברוך החלטתו נחושה – לא להתמהמה אף רגע, ולצאת תיכף ומיד לאוז"א, במזג אויר סוער למדי, הוא יוצא אל הרכבת בליווי רבי יצחק אוחנא (כיום רבה של קרית שמונה), הקרונות מלאים עד אפס מקום, עיני הנוסעים הערבים יורקות שנאה ל"ראב"ד" היהודי, וברוב חוצפה הם יורקים בפניו, בקושי מצליח הוא להתיישב על מדרגות הקרון, חשוף לרוח עזה שנושבת, ומט ליפול, נוסע בתנאים של סכנה מוחשית, ומגיע עיבור ורצון לאוז"א.

עתה הוא מסרב לנוח, ומקבץ בחפזון את פרנסי הקהילה, ומנסה לדבר על לבם שיפתחו ללא דיחוי את התלמוד תורה לילדים, אחרת – אומר הוא – כל קיומם הפיסי לעת כזאת, בשעת חירום וסכנה, שכך כתוב בספר תהלים (מזמור ח') "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז למען צורריך להשביט אויב ומתנקס".

עשירי אוז"א לא הטו לדבריו אוזן קשבת, אין בדעתם לפתוח את הת"ת. עכשיו מתפרץ רבי רפאל ברוך בבכי נסער לעיני הנוסעים, הקהל מתרגז למראה התיפחותו, מישהו מבקש את סליחתו, מפצירים בו שירגע.

אולם רבי רפאל ברוך אינו נרגע: כלום עליכם בכיתי, על עצמי אני בוכה – אמרו חז"ל (ברכות ו'): כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין, והנה הרביתו לדבר עמכם ואין שומע לי, סימן שאין בי יראת שמים, הקולר תלוי רק בי...

רבי רפאל ברוך דיבר בכנות, בתמימות, דבריו שיצאו מן הלב נכנסו אל הלבבות וריככום. תקיפי אוז"א נכנעו לרצונו, ועוד באותו יום נפתחו שערי הת"ת באוז"א לפני תינוקות של בית רבן. **(אורות ממזרח)**

"כל נדר וכל שבועת אסר לענות נפש אישה יקימנו ואישה יפרנו"

לפי שאמר שהבעל מפר, יכול כל נדרים במשמע, ת"ל "לענות נפש", אינו מפר אלא נדרי עינוי נפש בלבד (ספרי כ"ז), והם מפורשים במסכת נדרים (דף ע"ט). **(רש"י הק')**

פסוק

כי הנדרים שיש בהם ענוי נפש, הבעל הוא נוגע בדבר, כי האשה קנין מקניניו, והיא פוחתת בזה קנין הבעל, וטוב לבעל שתהיה אשתו בזולת ענוי נפש, כי בצרתה לו צר, ומכ"ש שיש לבעל להפר נדרים שבינו לבינה, כי בזה היא נוגעת יותר בדבר שמשועבדת לו ממה שיש בהם ענוי נפש לבד, כגון בנודרת

שלא תרחץ מטומאתה או שאסרה על נפשה משכב לבעלה (רלב"ג).

"ואם הפר יפר אותם אחרי שמעו ונשא את עונה, אלה החקים וכו', נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים וכו'"

(ל, ט"ז י"ז – ל"א ב')
ויבן עפ"י מ"ש רש"י (והוא מהספרי) "ונשא את עונה" הוא נכנס תחתיה, למדנו מכאן שהגורם תקלה לחבירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין. וכאן נמי מדין גרמו תקלה לישראל, שהחטיאו אותם ולכן היינו דסמיך "נקום נקמת וכו', וק"ל. **(תנפוח חיים)**

"וימסרו"

בעל כורחם עפ"י חז"ל

ואולי כי חששו קצת, כי היה מלחמת היצר כבדה, והיה נצרך צדיקים שיוכלו לעמוד בזה כדאי, ולכן לא רצו לסמוך על עצמם, "כי אדם אין צדיק בארץ וגו' (קהלת ז' כ'). וכן באמת אמרו "מידי הרהור לא יצאנו", והיה נצרך מסירת נפש כעין (ברכות כ') קמאי דמסרי נפשייהו על קידוש ה', וזאת לימד להם משרע"ה.

פסוק

ויש לפרש בדרך פחות תיבת "וימסרו" שהוא מלשון מסירה ומלשינות, דהנה אחז"ל (חולין ק"ט): כל דאסר לן רחמנא שרא לן כוותיה, ואיך יתכן מלשינות ומסירה המותרת. ואפשר דאם הוא מלשין על האדם לומר עליו שהוא מסתיר את צדקתו מפני אנשי תבל, לספר לפני כל שהוא צדיק, מלשינות כזו מותרת.

והנה בעת ההיא כאשר צוה ה' לבחור אנשים צדיקים, בודאי מחמת עניויות, כל אחד ואחד שבתו בו לומר עליו שהוא צדיק, טען שחושדים אותו בדבר שאין בו, כי הוא אינו בכלל צדיק, לכן לא היתה עצה אחרת אלא "וימסרו" שכנייהם של האנשים האלו אשר הצניעו מעשיהם, והם הכירו תהלוכתם וצדקתם, מסרו והלשינו עליהם שהם צדיקים. **(נר ישראל)**

"וישלח אותם משה"

אמרו "וישלח", נתכוין לעשותן שלוחי מצוה לנקום נקמת ה', ושלוחי מצוה אינן ניזוקין, (פסחים ח'). **(אוה"ח הק')**

"ואת מלכי מדין הרגו על חלליהם וגו'"

הרצון בזה, שהם מפחד התחבאו עצמן בתוך החללים כדי שיחשבו ישראל שהם כבר פגרים מתים ולא ירגישו בהם ואח"כ ימלטו לנפשם לברוח. אמנם נתגלה דבר זה לישראל והרגו אותם בתוך שאר החללים, וזהו "הרגו על חלליהם". **(תפארת יחזקאל)**

"וממחצית בני ישראל תקח אחד אחוז מן החמשים"

לפי שישראל שלחו י"ב אלף איש למלחמה שהיו אחד בעד חמשים איש מהם, כי הם היו שש מאות אלף רגלי, ואחד מחמשים מהם יעלו לייב אלף, לכן צוה ית' שישראל יתנו מהחצי שלהם אחד אחוז מהחמשים, כי כמו ששלחו מהעדה אחד מחמשים איש, כן יתנו

לגבוה מחלקם מהמלקוח והשבי אחד מחמשים. אמנם אנשי הצבא צוה שיתנו אחד מחמש מאות, לפי שמתנת אנשי המלחמה היתה לאלעזר הכהן, מפני שהיתה ראויה לפנחס תחת אשר הלך עמהם, ועל ידו ובאמצעותו עזרם ה', ולפי שפנחס הלך ובידו כלי הקדש במקום אביו, לכן הוא בענותו רצה שקריבו המתנה לאביו. ואמנם ישראל נתנו מתנתם ללוים, לא להיותם מחויבים בזה משום מעשר, כי לא היו הלוים זוכים במעשר אלא מגורן ויקב ולא משלל וביזת המלחמות, גם שמשבת לוי לא הלכו במלחמה הזאת, אבל מפני שהיו הלוים שומרי משכן ה', לכן לכבוד גבוה נתנו להם מתנתם במצות ה', וכמ"ש "ונתתה אותם ללוים שומרי משמרת משכן ה'".

והנה בענין המעשרות היו הלוים נותנים לכהנים מעשר מן המעשר, ומפני זה בהיות שהכהנים ע"י אלעזר היו לוקחים מזה החצי של הלוחמים אחד מחמש מאות, היה ראוי שיקחו הלוים עשר פעמים כזה, והוא אחד מחמשים מהעדה, והיה א"כ חלק הכהנים עשירית חלק הלוים. (אברבנאל)

"והיו לכם העדים למקלט מגואל ואל ימות הרוצח עד עמדו לפני העדה למשפט"

שני ענינים עומדים מאחורי מצוה ערי מקלט, הצלה ועונש. במקרא שלנו מדבר על טובת הרוצח בשליחתו לעיר המקלט, כדי להצילו מגואל הדם האורב לו. כמו שנאמר גם בפרשת שופטים "פן ירדוף גואל הדם אחרי הרוצח, כי יחס לבנו והשיגו... ולו אין משפט מות". מאידך, גלות זו חופה היא על הרוצח, ואיפלו במקרה שאינו מוגואל הדם, שכבר נתחייב גלות מחמת העבירה שבידו. ואף אם רוצה לפדות עצמו בכופר, אמרה תורה "ולא תקחו כופר לשוב לשבת בארץ", רק "שם תהא דירתו, שם תהא מיתתו, שם תהא קבורתו", כלשון המשנה (מכות פ"ב). כמו כן אחרי מיתתו, אשר אין מקום לפחד מגואל הדם, חייבה תורה לקוברו שם. כל זה מדין חובת גלות המוטלת עליו. הוי אומר, מצוה זו מכוונת לשבט ולחסד גם יחד, לעונש מצד הדין, ולהצלה מצד הרחמים. (רבי יעקב ישראל קניבסקי)

"זה הדבר אשר ציוה ה' לבנות צלפחד לאמר, לטוב בעיניהם תהינה לנשים, אך למשפחת ממה אביהם תהינה לנשים"

(לו, ו)
הנה כי כן, מבחר האפשרויות שלהן להנשא צומצם במאד, ומצות הקב"ה אליהן היא, שלא להתחתן אלא עם בני שבטן בלבד, ובכל זאת, אותה הוראה קובעת כי "לטוב בעיניהם תהינה לנשים". הוי אומר, שאף אם מגבילה התורה ומצמצמת את האפשרות להנשא, לא וצא זה מכלל "לטוב בעיניהם".

כך העלה הגאון רבי אליהו מיוקובסקי ובתייחסו אל טענת פורקי העול כנגד פסולי החיתון על-פי ההלכה, העיר, עד כמה נלוזה היא הטענה כאילו התורה נועלת דלת בפני הבריות להנשא כרצונם.

כי על כן, מיד שום אדם לא הופקעה הזכות לבחור בן זוג כטוב בעיניו. שכן גם אם כורח המציאות מצמצם האפשרות, במדה זו או אחרת, עדיין קיים ה"לטוב בעיניהם תהינה לנשים". (מפי רבי אליהו מיוקובסקי)

"את שלש הערים תתנו מעבר לירדן וגוי ערי מקלט תהינה"

(לה, יד)
ברש"י הביא מגמרא (מכות ו, א) שלכן נצרכו לשלש ערי מקלט בעבר הירדן, משום שבגלעד היו רוצחים רבים. והקשו "תוספות" (במגרא שם) והרמב"ן (כאן), הרי רק שוגג בורח לערי מקלט, ולא מזיד, אם כן מה ענין ריבוי רוצחים אצל ריבוי ערי מקלט.

אלא שכן הוא מעם הענין, כיון ששופכי דמים רבים היו בגלעד, ממילא גואלי הדם היו מסוכנים יותר, אחר שהיו מלומדים לרוצח את נפש הרוצח. משום כך הוצרכו ליותר ערי מקלט, כדי למהר הצלתו של הרוצח שם, יותר מבשאר מקומות.

(מפי רבי איצלה מוולוז'ין)

"וישב בה עד מות הכהן הגדול אשר משח אותו בשמן הקודש"

(לה, כה)
איתא בגמרא שערי המקלט שבעבר הירדן לא היו קולטים עד שהופשו כל שאר ערי המקלט שבארץ ישראל. בטעם דין זה נראה, שהכוונה היתה למנוע בריחת הרוצחים שבארץ ישראל לחוצה לארץ.

ובאופן אחר כל רוצח שגולה לעיר מקלט, מלוה אותו תמיד התקוה שמא ימות הכהן המשיח ויצא הוא לחרות. כאן הלא הודיע הקב"ה שאלעזר הכהן יהיה נוכח בחלוקת הארץ. נמצא שהרוצח יהיה מיואש מכל תקוה וסיכוי שיצא כל עוד שלא נחלו את הארץ. באופן כזה שהאיש נעדר כל תקוה לשוב תיכף אל ביתו, לא גזרה התורה גלות על הרוצח. (רבי מאיר שמחה הכהן מדוינסק)

"ויקרבו ראשי האבות... וידברו לפני משה ולפני הנשיאים ראשי אבות לבני ישראל"

(לו, א)
ואילו לפני אלעזר הכהן לא נאמר, שלא כמו בבנות צלפחד.

אלא שגם הם הבינו שדבר זה לא יתכן למנוע לדורות, שיהיו בני שבט אחד נושאים נשים מבנות שבט אחר. באשר על-ידי זה יהיו בני ישראל חלוקים זה מזה ומנוכרים זה לזה, וכל אושיות הקיום של האומה תהרסנה. רק כל תקוותם היתה שיהיה הדבר נתון להחלטת גדולי ישראל, או שיאסר רק בדור ההוא, עד שיאחזו בארץ ויהיו מוחזקים בנחלתם. לכן לא שאלו זה מאלעזר הכהן, באשר חוק האורים ותומים הוא, שגזרתו אינו חוזרת ומשתנה, שלא כנבואת נביא (ראה יומא דף עב), ואם היה אלעזר משיב להם כאורים ותומים, הרי היתה זו גזירת לעולם. (רבי מאיר שמחה הכהן מדוינסק)

הליכות והלכות

הלכות תשעת הימים

משכנס אב ממעטים בשמחה, ומי שיש לו דין ודברים (כגון משפט) עם הגוים ינסה לדחותם עד לאחר חודש אב ולכל הפחות עד לאחר ט' באב.

דיני בשר ויין - נהגו שלא לאכול בשר ולא לשתות יין החל מר"ח ועד תשעה באב, ולפי מנהגי הספרדים מותר ב"ח עצמו (מנהג אשכנז לאסור גם ב"ח) וכן מיץ ענבים אסור. ובשבתות מותר בבשר ויין, ואפילו בשבת שתאריכה הוא ט' באב.

בשר, פירושו כל תבשיל בשרי אפילו אם אין בו כרגע בשר, וכן עוף או מרק עוף גם הם בכלל האיסור, דגים מותרים, וכן אוכל

פרוה שבושל בכלי בשרי מותר (לאשה מותר לטעום מהאוכל הבשרי שמכנה לשבת חזון, אך צריכה לפלוט אותו מיד לאחר הטעימה).
דין מוצאי שבת - בהבדלה במוצ"ש מנהג הספרדים הוא שמותר לשתות את היין ואין צריך ליתן לקטן לשתות את יין ההבדלה, והאשכנזים נוהגים לתת לקטן, ואם אין קטן - יש ששותים היין ויש שמבדילים על חמר מדינה.

בשר שנתר משבת מותר באכילה בסעודה רביעית בלבד, בתנאי שאין יכול לשומרו לאחר זמן (כגון להקפואו במקרר וכדומה).

דיני כביסה - למנהג הספרדים דין זה שייך רק בשבוע שחל בו תשעה באב (החל ממוצאי שבת) ולמנהג אשכנז החל מר"ח.

אין לכבס ולא ללבוש בגדים מכובסים בימים אלו (כל אחד לפי מנהגו) ורק אם לבשו זמן קצר לפני כן מותר. ולכן כדאי להכין בגדים דהיינו שילבש זמן קצר לפני האיסור (לפני שבת לספרדים, או לפני ר"ח לאשכנזים) ואז יהיה מותר לו ללבוש אותם בימים אלו. ואם שכת יש עצה שלביל שבת ילבש בגד, וביום שבת יחליף לבגד אחר ובשבת אחר הצהריים יחליף שוב (בתנאי שיפשוט בגדיו בכדי לנוח, שאינו ניכר שמכין בגדיו לצורך יום חול). אך בחול מותר להכין ישירות, שילבשם זמן קצר ואחר כך יפשוט את הבגדים.

בגדים כולל אפילו מגבות וגרבים ("אור לציון"), ולענין מגבת מספיק פעם אחת לשימוש, לגבי גרביים אם לא הכין ויש ריח רע מותר להחליף. ומובא בשם הר"ח זוננפלד זצ"ל שגרביים מותר גם אם לא הכין מראש (ובתשעה באב עצמו לכוי"ע אסור גרביים נקיות, ולכן יכין מראש כיון שאם לא יכין יצטרך ללכת יחף וגדול כבוד הבריות!!!).

בגדי קטנים - מותר לכבס לקטנים מגיל חמש ומטה, ויש מחמירים רק לילדים עד גיל שלוש ולבגדים מותרים יותר יש להכין מראש ולא לאלו שמותר להם יכבס רק הצריך לו ולא הרבה יותר.

מסירה למכבסה - אין מוסרים בגד לכובס גוי בימים שאסורים בכיבוס.

דיני גילוח ותספורת - למנהג האשכנזים החל מ"ח בתמוז לא מתגלחים ולא מסתפרים, ולדעת מרן רק בשבוע שחל בו תשעה באב, ואולם הבן איש חי כתב שראוי להחמיר מ"ח בתמוז. ציפורניים מותר לקצץ בערב שבת חזון ויש מתירים בכל השבוע.

תפירה ולבישת בגדים חדשים - החל מר"ח אב אין ללבוש בגדים חדשים כלל, ואפילו לא נעליים וגרבים חדשות. וכמובן שאין לתפור בגדים חדשים, אולם אם החל החייט לתפור קודם לכן יכול להמשיך, כמו כן מותר לתקן בגד ישן שנקרע. נהגו שלא לארוג או לסרוג או לרקום מר"ח ואילך ורק חייט או תופרת מקצועיים מותרים באלה.

דיני רחיצה - לפי מנהגי הספרדים נהגו להתרחץ ואוסרים רק בשבוע שחל בו תשעה באב. אולם רבים נהגו כדעת הי"ב איש חי זצ"ל שלא להתרחץ החל מר"ח אב. במשך השבוע נהגו להתרחץ רק במים קרים (פושרים) להסרת החלוד בלבד וכן מנהג אשכנז, ומותר גם בערב שבת חזון להתרחץ לכבוד השבת, בין לאשכנזים ובין לספרדים, החל מר"ח אב ממעטים במשא ומתן ובקניית חפצים ובגדים, ורק דברים שלא יוכל למצוא לאחר תשעה באב, או שמתחתן

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T: 845-352-7474 F: 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקה טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T: 525-55589 8756 F: 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנוח, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

לחשוב ולומר כי חמלנו על הנשים כי ענינו נשאנו עליהם או קרבנו אליהן, אך חלילה לנו, כי הנה "עבדך נשאו את ראש – וחשבון – אנשי המלחמה", ואין צריך לומר שלא מת אחד כ"א אפילו "לא נפקד ממנו – מהיות – איש", שהוא מהיות צדיק, כי כל אנשים שבמקרא צדיקים כנודע מרז"ל (במד"ר ט"ז, ה'), כי נשמרו אפילו מהביט אל פני אשה כמו שכתבנו מרז"ל.

וזה כווננו באמרם "המלחמה אשר בידינו", כלומר, כי שתי מלחמות הן, א' מלחמת אנשים עם אנשים, ב', מלחמת איש ביצרו, והנה המלחמה הראשונה היא בידו של הקב"ה, כי "ה' איש מלחמה" ול"ה' התשועה", אבל מלחמת היצור בידו של אדם כי (ברכות ל"ג): הכל בידי שמים כו'. ואמרו "עבדך נשאו את ראש אנשי המלחמה", ובאיזו מלחמה אמרנו, במלחמה "אשר בידינו" הוא מלחמת היצור שעליה יקראו אנשי המלחמה, אך מלחמת אויבנו "ה' איש מלחמה" ולא אנחנו נקרא אנשי המלחמה.

(אלשיך חק)

הסתרתו מתחת לחלונות ביתו וכשאך יצא הילד את הבית, קפצו אלה ממחבואם וציוו עליו להרים את הידים... יצחקליה הקטן ממשך ללכת כאילו לא אירע דבר, והחיילים בעקבותיו באקדחים שלופים. כך כברת דרך ארוכה למדי עד בית הכנסת הגר"א, וכיוון שלהכנס לבית הכנסת היה אסור להם, על פי חוק, מיהרתי לחדור פנימה ונעלמתי מעיניהם.

מבעד לחלונות הוא מבחין שהחיילים ממתנים לו בחוץ, וליבו נוקש... אבל כיון שאבא הבטיח שיתפלל עליו, יצא הילד את בית הכנסת והחל לצעוד לכיון הבית. מפקד הפלוגה הבריטית התקדם לעבר הילד, וכדי להוכיח לו שהחוצפה שלו נגד החיילים עברה כל גבול, הרים את רגלו – עם הנעל הצבאית הכבדה – כדי לבעוט בו בעוצמה. והנה אך הרים את הרגל, מעד הקצין והתגלגל כמה פעמים, ללא שהיתה סיבה הגיונית לכך. אני המשכתי ללכת בנחת, והחיילים כבר לא העזו לפגוע בי. כי אבא התפלל.

המשך הליכות והלכות

לאחר תשעה באב ולא יספיק לקנותם לאחר הצום, מותר לקנותם. ויהי רצון שיהפוך הקב"ה ימים אלו לששון ולשמחה, בבנין בית מקדשנו ותפארתנו, אמן.

מעשה חכמים

הקצין הרים את רגלו כדי לבעוט בילד, ולפתע מעד והתגלגל כמה פעמים

ואם בשנאה יחדפנו (לה, כ)

סיפר לנו הרה"ג רבי יצחק שדרון, בנו של הגה"צ רבי שלום שדרון שצ"ל: הטלת "עוצר" בתקופה שקדמה למלחמת השחרור היתה מעשה של יום ביומו. ומי שהיה נתפס כשהוא מהלך ברחוב בשעת העוצר, הכניס את עצמו לסכנה גדולה, שהגיעה לפעמים עד כדי פיקוח נפש. פעם אחת בעת העוצר, מספר הבן, ואני הייתי עדיין ילד קטן, התעוררתי בבוקר וכדרכו של ילד פתחתי את החלונות כדי להביט בטנקים שסבבו ברחובות. כשראני אבי בכך, צבט בלחיי ואמר לי כדברים האלה: "כיון שהתעוררת כל כך מוקדם, אני רוצה שתלך לבית הכנסת הגר"א, שם עומדים כעת עשרות איש בתפילת ותיקין, ותביא להם מזונות ושתיית קפה. גם אני, כילד, ידעתי את הסכנה הכרוכה ביציאה לרחוב בשעת העוצר, ושאלתי את האב האם אינו חושש מכך. ואבא השיב לי, כשבת צחוק על שפתי, "אני אתפלל עליך, אל תדאג".

מה שר' שלום כנראה לא ידע הוא שהחיילים הבריטיים שהיו ממונים על שמירת העוצר

הילולא רצדיקיא

העלון לעילוי נשמות
רחל בת שרה יגן ע"ה
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

שבת שלום
ולמוד מהנה!!!

המשך פנינים לפרשה

"ויקרבו אל משה הפקודים אשר לאלפי הצבא וגו', ויאמרו אל משה עבדך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממנו איש" (לא, מח, מט)

הנה ספרו רז"ל (עיין ש"ש רבה (ו') פסקא "שניך כעדר הרחלים") מחסידות אנשי המלחמה ההיא, כי הראשון שהיה נכנס בכל בית, היה מוליך בידו דבר שהיה משחיר בו פני כל נקבה אשר בבית לבלתי יחטאו לא הוא ולא כל הבאים אחריו בראות שוא, באופן כי צדקת ה' עשו באופן הנז'.

וז"ש אליו "עבדך נשאו" לומר, מכלל דברך באומרך "החייתם כל נקבה" הלא אפשר

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
כ"ט תמוז	כ"ח תמוז	כ"ז תמוז	כ"ו תמוז	כ"ה תמוז	כ"ד תמוז	כ"ג תמוז
רבי שלמה יצחקן רש"י	רבי חיים פרידלנדר משנת ישיבת פוניבז' רבי אליעזר מליעז'נסק בן הנועם אלימלך	רבי יעקב עדם חבר בית הדון הגדול בירושלים רבי שמואל רזובסקי מראשי ישיבת פוניבז'	רבי שלמה גאנצפריד מח"ס קצור שהלך עירך	רבי אריה לייב בעל השאגת אריה	רבי יעקב עובדיה אבי הראש"צ	רבי משה קורדובור מח"ס אוריך
שקיעה 8:20						שקיעה 8:25

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה